

4'2011 [7]

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

*Всеукраїнський
науково-виробничий журнал*

Засновники журналу:
ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
ІІІ "Інститут економіки, технологій і підприємства"

Головний редактор:
Стельмащук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Капітанець С.В.,
к.п.н., доцент

Редакційна рада:
Капітанець О.М., к.п.н., доцент
Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААНУ

Редакційна колегія:
Березівський П.С., д.е.н., проф.
Дусановський С.Л., д.е.н., професор
Гольденгорін Б.І., д.т.н., професор
Івашук Н.Л., д.е.н., доцент
Калінчик М.В., д.е.н., проф.
Кузьмін О.Є., д.е.н., професор
Лавейкін М.І., д.е.н., доцент
Пархомець М.К., д.е.н., проф.
Садова У.Я., д.е.н., ст.н.с.
Семів Л.К., д.е.н., професор
Шевчук Л.Т., д.е.н., професор

Наукові редактори:
Джерелейко С.Д., к.е.н., доцент
Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент
Кравчук Л.М., к.е.н., доцент
Несторишен І.В., к.е.н., доцент
Прус Л.Р., к.е.н., доцент
Пудентейло П.Р., к.е.н., доцент
Сава А.П., к.е.н.
Туржанський В.А., к.е.н.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

4' 2011 (7)

Зміст

I. Економіка та управління національним господарством	
Стельмащук А.М. ОБҐРУНТОВАНА МИТНА ПОЛІТИКА - ВАЖЛИВА УМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	3
Семів Л.К., Семів Р.А., Гаврилко П.П. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАТЬ.....	12
Жворонкова Г.В. ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	17
Нагорнова О.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ РЕГІОНУ.....	22
Глубіш Л.Я., Ярема Л.В. ЗЕМЛЯ - ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	25
Шевчук О.І. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА БЕЗРОБІТТЯ ЯК ФАКТОР НАРОДЖУВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ.....	28
Герасименко О.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО АКТИВИ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ П(С)БО В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ.....	32
Ожема С.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	37
Мица Н.В. СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	40
Лука Н.В. ФАКТОРИ СТАНУ УКРАЇНСЬКОЇ СИМ'І ТА ЇЇ СТРУКТУРА.....	47
Шевчук Б.Р. КОНФЕСІЙНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	51
Іванова Н.С. ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	54
Кирпа С.В. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЇЇ СУТЬ ТА ГЕНЕЗИС.....	60
Орешняк В.Л. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕХОДУ КРАЇН СВІТУ ДО МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	64
II. Економіка та управління підприємствами	
Івашук Н.Л., Лопушанський О.В., Івашук О.В. УПРАВЛІННЯ ДИВЕРСИФІКОВАНИМ РИЗИКОМ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	69
Геліч Н.В. УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ АДАПТАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ.....	74
Юкіш В.В. ЗМІНА СТИЛІВ ЛІДЕРСТВА КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА ВІДПОВІДНО ДО ЕТАПІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	76
Михайлишин Н.П., Мельник Н.Г. ТОС - ТЕОРІЯ, ЩО ЛАМАЄ СТЕРЕОТИПИ.....	81
Куц Л.Л., Шульгат Н.І. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗМІЦНЕННІ СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	84
Абрамова О.В. ЛАНЦЮЖОК УТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	88
Грузінова Л.О. ПОТЕНЦІАЛ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМОДІЙ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	93
III. Регіональна економіка	
Садова У.Я., Теслюк Р.Т. ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІР ДИНАМІКИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	97
Гудзь П.В., Шарова С.В. ЦІНОВИЙ ФАКТОР РОЗПОДІЛУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЖИТЛА.....	104
Чорний Р.С., Комарницька Г.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ І СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ЯК СЕРЕДОВИЩА ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	109
Киришун Л.В. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	113
Колосінський Є.Ю. СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	117
Легкий В.І. ЗАРУБЖНИЙ ДОСВІД ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАЦЕНАДЛИШКОВОСТІ В РЕГІОНІ.....	120
Попадюк О.М. ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРОФОРМУВАНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	124
Орлова К.Є. АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	130
IV. Економіка природокористування і екологія	
Тихенко Р.В. РОЛЬ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ.....	137
Мовчан Т.В. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ.....	140
Павлюк У.В. ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОЇ ЕКОСИСТЕМИ НА БАЗІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	143
Марченко К.С. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	146

Редактор:
Довгань О.М.

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія KB № 16753-5327P від
10.06.2010 р.

Рекомендовано до друку
Вченою Радою ПВНЗ
"Університет економіки і
підприємництва",
протокол № 1
від 30 серпня 2011 р.

Затверджено
Постановою Президії
ВАК України від 22 грудня
2010 р. № 1-05/8
як наукове фахове видання
України

Підписано до друку
12 вересня 2011 р.

Адреса редакції:
29016, м. Хмельницький,
вул., Львівське шосе, 51/2

тел. (0382) 72-82-50
www.uniepr.km.ua
s.kapitanets@mail.ru

Тираж 300 прим.

Формат 70x108/16.
Папір офсетний.
Ум. друк арк. 30,0

Віддруковано з готових
діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000
Тел. 38(0352) 52-75-00;
38(0352) 52-61-61

Усі права захищені. Передрук
дозволяється лише зі згоди
автора та редакції. Редакція не
завжди поділяє думку автора й не
відповідає за зміст та фактичні
помилки, яких він припустився.

© ПВНЗ "Університет
економіки і підприємництва"
© ПП "Інститут економіки,
технологій і підприємництва"

Кобзев І.С. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОЦЕСИ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ.....	150	
Сірик Т.А. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІМЕРНОЇ УПАКОВКИ.....	154	
V. Інноваційно-інвестиційна діяльність		
Олексюк О.С. ІНФОРМАЦІОЛОГІЯ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА ГЕНЕРАЛІЗАЦІЙНА НАУКА ПРО ІНФОРМАЦІЮ.....	158	
Гринкевич С.С., Комеліна О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	163	
Стец І.І. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ.....	169	
Заклекта О.І., Хартоняк Г.Ф. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ.....	173	
Знбарєва О.В., Кравчук Л.М. ФОРМИ ПРОЯВУ ДЕВІАНТНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	178	
Шевчук А.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПОЛЕ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....	180	
Москаленко О.В. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПОРТФЕЛЮ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ БАНКУ.....	186	
Ковач М.Й. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	193	
Білан О.С. ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПЛАНУВАННЯ НА КОНДИТЕРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	197	
Горбатюк О.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	202	
Іванович І.Ю. ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНОГО РЕСУРСУ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	204	
VI. Облік, аналіз і аудит		
Бердар М.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	209	
Олійничук В.М. ІНФОРМАЦІЙНА МІСТКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	213	
Таратута Л.В. УПРАВЛІННЯ ПОТОЧНОЮ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В УМОВАХ КРИЗИ.....	220	
Дутчак І.Б. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТВЕЛЬНИХ ВИТРАТ.....	229	
Туржанський В.А. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ «ОБЕРДРАФТУ» НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ.....	233	
Лищенко О.Г., Козачок І. А., Назаренко М.О. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У КАЗНАЧЕЙСТВІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	238	
Олійник Т.О., Черник Д.О. СТВОРЕННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ.....	243	
Квасницька Р.С., Колеснік А.В. БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТЬ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ.....	247	
Мордвінцова Т.В., Чала К.С. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ РУХУ ЗАПАСІВ МІЖ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....		250
VII. Менеджмент, маркетинг, підприємництво		
Сотник І.М. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИНКУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	255	
Забурання Л.В. ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ.....	260	
Прус Л.Р. ТИПОЛОГІЯ БЕНЧМАРКІНГУ.....	265	
Малишкіна Т.Г. ПІДСИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ ЯК ОКРЕМИЙ КОНТУР УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	269	
Тягунова З.О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	275	
Бірюкова О.Ю. СТРУКТУРА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРИСТВАМИ.....	281	
Карман О.В. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОВОЧІВ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ ГОСПОДАРСТВАМИ НАСЕЛЕННЯ.....	287	
VIII. Фінансово-кредитна система		
Турченко Т.В., Гончарова М.П., Гордієнко В.П. ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ.....	291	
Тулуш Л.Д., Прокопчук О.Т. СПЕЦІАЛЬНІ РЕЖИМИ СПРАВЛІННЯ ПДВ ЯК ФОРМА ФІНАНСОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	294	
Педченко Н.С., Ігнатенко В.Ю. ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА БЮДЖЕТНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	298	
Лискава Кишиштоф. ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГРУПОВОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ).....	304	
Мироненко М.Ю., Сімонова І.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ.....	308	
Тимохіна Г.О. ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ.....	311	
Пилипів О.М. ФОРЕЙТИНГ ЯК ФОРМА ЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД КРЕДИТУВАННЯ.....	320	
Бержанір І.А. ЛІКВІДНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ.....	323	
Матлага Л.О. ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	327	
Хроніка подій. Повідомлення.....	332	

МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 502,17:339.13.017

*Сотник І.М.,
д.е.н., доцент, професор кафедри економіки
Сумський державний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИНКУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ¹

Постановка проблеми. Питання раціонального використання і збереження ресурсів не втрачають своєї актуальності для вітчизняної економіки протягом декількох десятиріч поспіль. За свідченням багатьох фахівців [1–7] ресурсозбереження для України є перспективним шляхом вирішення її економічних, політичних, екологічних, соціальних проблем. Однак, незважаючи на загальне визнання пріоритетності ресурсо- та енергозбереження для розвитку держави, сьогодні ресурсоемісність вітчизняної продукції у 3–4 рази перевищує аналогічні показники розвинених країн світу. Так, поряд з позитивною динамікою останніх років, у 2009 році енергоемісність валового національного продукту (ВНП) України складала 0,4 т нафтового еквіваленту на один долар США з урахуванням паритету реальної купівельної спроможності, що у 2,9 раза вище за аналогічний показник Німеччини та у 3,6 разів – порівняно з Данією [8]. Проблема подальшого зниження ресурсо- та енергоемісності ВНП країни полягає у тому, що на відповідних ієрархічних рівнях не створено дієвих управлінських механізмів впровадження ресурсозберігаючих заходів, зокрема, відсутній повноцінний функціонуючий ринок ресурсозберігаючої продукції, який би забезпечував ефективне включення ресурсозберігаючих послуг та продукції у товарно-грошові відносини. Розвиток такого ринку у національній економіці на даний час відбувається хаотично – як результат, гальмуються процеси ресурсозбереження, їх ефективність набагато нижча, аніж у розвинених країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних аспектів формування ринку енергозбереження, у меншій мірі – водозбереження, знайшло своє відображення у працях таких вчених як П. Денисюк, В. Краснощеків, А. Ковальов, М. Ковалко, С. Ляпунов, Н. Рапцун, В. Сметанін, В. Степаненко, В. Фісенко, А. Шидловський та ін. [1–5; 7]. Водночас дотепер відсутні комплексні науково обґрунтовані підходи до формування теоретичних засад ринку ресурсозбереження та управління його розвитком. Отже, вирішенню цього завдання присвячена дана стаття.

Постановка завдання. Метою даної статті є застосування виважених наукових підходів до управління розвитком ринку ресурсозбереження в Україні, що дозволить активізувати та оптимізувати ресурсозберігаючі процеси на місцях.

Виклад основних результатів дослідження. Слід підкреслити, що повноцінний розвиток ресурсозберігаючих процесів в економіці будь-якої сучасної країни неможливий без формування й активного функціонування ринку ресурсозбереження (ресурсозберігаючої продукції).

У загальному розумінні поняття “ринку ресурсозберігаючої продукції” можна трактувати як місце зустрічі продавця ресурсозберігаючої продукції та її покупця. Більш розширене визначення даного виду ринку може бути сформульоване таким чином: це підпорядкована законам вартості, попиту та пропозиції сфера трудового та фінансово-грошового обігу, де вільно або під впливом державних органів формується попит, пропозиція та ціна на ресурсозберігаючу продукцію. При цьому до складу останньої, на наш погляд, доцільно віднести товари, роботи та послуги виробничого й невиробничого характеру, використання яких має своїм наслідком раціоналізацію та ощадливе витрачання ресурсів. Це, у свою чергу, обумовлює мінімізацію витрати речовини та енергії на стадіях життєвого циклу об'єктів у розрахунку на одиницю кінцевого продукту з відповідною мінімізацією впливу на людину та природні системи. По суті, ресурсозберігаюча продукція може бути визначена як штучно (або умовно) відтворювані ресурси та їх складові, що спричиняє зменшення потреби у первинних природних ресурсах. Сприяючи збереженню і зростанню якості навколишнього природного середовища таким чином, ринок ресурсозберігаючої продукції може розглядатися як важливий сегмент ринку екологічних товарів і послуг.

¹ Матеріал підготовлений і публікується за підтримки ДФФД України

Аналізуючи сутність терміну "ринок ресурсозберігаючої продукції", можна виділити широке й вузьке значення цього поняття. У широкому розумінні він містить сукупність осіб та організацій, які придбають ресурсозберігаючі товари і послуги з метою їх виробництва та споживання. Таким чином, даний ринок охоплює таких учасників, як виробники і споживачі ресурсозберігаючої продукції, а також підприємства, що виготовляють товари та надають послуги, які забезпечують процес виробництва і споживання ресурсозберігаючої продукції (наприклад, виробництво основних фондів для виробництва ресурсозберігаючої продукції, виконання робіт з ремонту, обслуговування ресурсозберігаючого устаткування у споживача тощо). У вузькому розумінні ринок ресурсозберігаючої продукції є сукупністю осіб та організацій, які придбають ресурсозберігаючу продукцію та послуги з метою їх споживання. Отже, тут учасниками ринку є споживачі та виробники кінцевої ресурсозберігаючої продукції [9]. На нашу думку, серед найсуттєвіших факторів, що впливають на величину попиту та пропозиції на ринку ресурсозбереження, слід виділити подані на рис. 1.

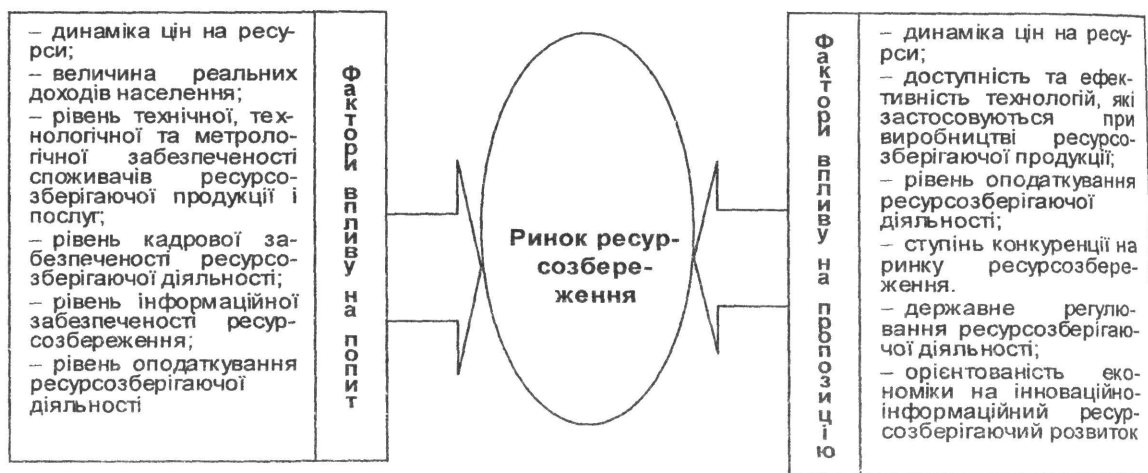

Рис. 1. Фактори впливу на попит та пропозицію на ринку ресурсозбереження

До складу напрямків діяльності на сучасному ринку ресурсозбереження (ресурсозберігаючої продукції) у широкому розумінні, на наш погляд, доцільно віднести:

- випуск вимірювального устаткування і приладів для контролю витрат ресурсів, у тому числі моніторингових систем, та їх сервісне обслуговування;
- розроблення, виготовлення, встановлення, експлуатацію і ремонт ресурсозберігаючого устаткування, у тому числі екологічно чистих ресурсозберігаючих технологій;
- виробництво техніки і технологій з перероблення, транспортування та поховання відходів, ліквідації токсичних відходів;
- виробництво ресурсоощадної продукції;
- нетрадиційні джерела енергії та ресурсопостачання;
- надання спеціалізованих послуг з ресурсозбереження.

Остання складова пов'язана з реалізацією багатьох функцій ресурсозберігаючої діяльності, створенням умов для її здійснення, збиранням необхідної інформації, фінансуванням відповідних заходів, кадровим забезпеченням їх виконання тощо і може містити такі види послуг (табл. 1).

Виходячи з поданої класифікації напрямків ринкової діяльності, можна виділити декілька сегментів ринку ресурсозберігаючої продукції, які, по суті, відповідають сегментуванню ринку екологічних товарів і послуг [10]:

1) ринок *ресурсозберігаючих товарів* (устаткування та приладів з вимірювання, контролю і регулювання (управління) обсягів ресурсоспоживання, ресурсоощадної продукції широкого вжитку, ресурсозберігаючих будівельних матеріалів тощо);

2) ринок *ресурсозберігаючих технологій* (моніторингових систем у сфері ресурсоспоживання, мало- та безвідходних виробничих технологій, автоматизованих систем управління ресурсоспоживанням, технологій перероблення відходів, стоків, очищення викидів, технологій відновлення якості природних ресурсів та ін.);

3) ринок *послуг з ресурсозбереження нематеріального характеру* (інноваційно-дослідницьких, проектних, правових, аудиторських, освітніх, рекламно-інформаційних, консультаційних, послуг з сертифікації, паспортизації, стандартизації, моніторингу ресурсоспоживання і ресурсозбереження тощо);

Таблиця 1

Основні види спеціалізованих послуг з ресурсозбереження

Вид спеціалізованих послуг	Характеристика
маркетингові	вивчення потреб та запитів споживачів за видами ресурсозберігаючих товарів (техніки, технологій, приладів, матеріалів та ін.) і послуг, просування ресурсозберігаючої продукції на ринку, рекламний супровід та ін.
науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські, ноу-хау	створення і передача конфіденційних технічних, економічних, управлінських та інших знань для здійснення ресурсозберігаючої діяльності
інженерно-консультаційні (інжинірингові)	підготовка, систематизація, адаптація до використання в конкретних умовах, проектування, передача доступних науково-технічних, виробничих, комерційних та інших знань і досвіду, економічних методів з ведення і управління ресурсозберігаючою діяльністю, які враховують специфіку конкретних видів виробництв
ліцензійні	передача, продаж, надання за ліцензією ресурсозберігаючих техніки, технологій, приладів, матеріалів, ресурсів тощо, необхідних для здійснення ресурсозберігаючої діяльності
лізингові	операції з придбання ресурсозберігаючої продукції (техніки, технологій, приладів, іншого майна, що є об'єктом оренди) та передання її в оренду лізингоотримувачу
біржові	з придбання ресурсозберігаючої техніки і технологій, приладів обліку ресурсів, матеріалів тощо
сервісні	– з встановлення, технічного обслуговування, ремонту приладів обліку споживання ресурсів, ресурсозберігаючої техніки і технологій тощо; – з перероблення, транспортування та поховання відходів, ліквідації токсичних відходів, очищення викидів, стоків, налагодження систем оборотного водопостачання
з сертифікації та стандартизації	роботи та послуги у сфері сертифікації, стандартизації, метрологічного забезпечення товарів, процесів, технологій, устаткування, матеріалів та інших об'єктів відповідно до вимог ресурсозбереження
експертні	проведення аудиту ефективності використання ресурсів (енергетичного, екологічного тощо), екологічної експертизи, паспортизації ресурсовикористання, моніторингу ресурсозберігаючих процесів, підготовчих робіт для отримання дозволу на природокористування
фінансові	фінансування і кредитування ресурсозберігаючої діяльності, фондів розвитку ресурсозбереження, екологічних фондів, фондів відтворення природних ресурсів, проведення розрахунків у сфері ресурсозбереження
страхові	страхування, перестраховування у сфері ресурсозбереження
правові та консалтингові	надання експертних висновків з питань ресурсоефективності і ресурсозбереження за позовами для арбітражних та судових справ, консультації із заставного права, земельної іпотеки, напрямків ресурсозберігаючих інновацій та ін.
інформаційно-консультаційні	з питань ресурсозбереження, ресурсоефективності, охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування
освітні	з навчання ресурсозбереженню, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у сфері ресурсозбереження

4) ринок фінансування ресурсозберігаючої діяльності (страхування і кредитування у сфері ресурсозбереження, багаторівневі фонди фінансування ресурсозбереження, системи розрахунків за ресурсозберігаючу продукцію і послуги та ін.);

5) ринок праці у сфері ресурсозбереження (послуги з підготовки і перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів з ресурсозбереження).

Збалансований розвиток усіх вказаних сегментів ринку забезпечує його успішне функціонування, сприяючи зростанню ресурсоефективності національної (регіональної) економіки. Аналізуючи сегменти, слід також виділити характерні групи суб'єктів господарювання залежно від виконуваних ними функцій на ринку ресурсозберігаючої продукції:

- підприємства та організації, що спеціалізуються на виконанні робіт з дослідження стану ефективності ресурсоспоживання економічних систем різного рівня (проведення моніторингу ресурсоспоживання, прогнозування, нормування показників ресурсовитрат на регіональному, територіальному, національному, галузевому рівнях на замовлення державних структур; надання послуг з ресурсного аудиту, інвентаризації, паспортизації ресурсовикористання на замовлення окремих суб'єктів господарювання та ін.);

- підприємства та організації, які безпосередньо займаються реалізацією ресурсозберігаючих заходів на професійній основі (енерго-, водо-, ресурсосервісні компанії, які надають послуги „під ключ” з ресурсного менеджменту, менеджменту відходів, перфоманс-контрактингу, забезпечуючи повний

комплекс послуг з впровадження ресурсозберігаючих заходів, включаючи пошук джерел їх фінансування);

- підприємства та організації – виробники ресурсозберігаючих техніки і технологій, ресурсощадних товарів;
- підприємства та організації, що забезпечують функціонування самої інфраструктури ринку ресурсозберігаючої продукції (здійснюють підготовку і перепідготовку кадрів у сфері ресурсозбереження, ремонт та сервісне обслуговування ресурсозберігаючої техніки, технологій, продукції, надають інформаційно-консультаційні, рекламні, освітні, фінансові, страхові послуги з ресурсозбереження та ін.).

На наш погляд, за масштабами ринок ресурсозбереження (ресурсозберігаючої продукції) доцільно поділити на такі рівні (рис. 2).

Рис. 2. Рівні ринку ресурсозбереження

Грунтуючись на розглянутих теоретичних аспектах побудови і функціонування ринку ресурсозбереження, визначимо його основні особливості, а саме:

- багатоструктурність (складається з самостійних, проте пов'язаних між собою ринків різних рівнів);
- варіаційність розвитку;
- повторюваність деяких тенденцій і закономірностей (наприклад, підвищення попиту на ресурсозберігаючу продукцію при черговому зростанні цін на ресурси, сезонність у попиті на теплозберігаюче устаткування);
- значна залежність від розвитку ресурсних ринків, ступеня ресурсозабезпеченості держави та її регіонів;
- регіональні відмінності у формуванні ринків ресурсозбереження, обумовлені структурою економіки, екологічною та соціальною ситуаціями в регіонах.

Досвід розвинених країн у сфері забезпечення зростання ресурсоефективності процесів виробництва і споживання свідчить, що незалежно від конкретної структури ринку ресурсозбереження принципи його формування і розвитку повинні задовольняти такі загальні вимоги:

- забезпечення умов для "прозорості" функціонування ринку і сумлінної конкуренції між його суб'єктами;
- договірні принципи роботи учасників ринку, добровільність їх взаємодії при активній підтримці та заохоченні розвитку ринку з боку державних органів влади;
- застосування мір антимонопольного законодавства до учасників ринку, що є монополістами;
- пріоритетність розвитку інноваційних напрямків ресурсозбереження та таких що забезпечують зниження антропогенного навантаження на довкілля;
- протекціонізм вітчизняної ресурсозберігаючої продукції при розумному обмеженні застосування закордонних аналогів на ринку;
- сприяння з боку держави появи на ринку імпортованих інноваційних ресурсозберігаючих техніки і технологій, продукції, що не мають вітчизняних аналогів;
- врахування особливостей та напрямків структурних перетворень у регіональних та національних господарствах при визначенні напрямків подальшого розвитку і державного регулювання ринку ресурсозбереження та ін.

Дотримання зазначених вимог формує підґрунтя для активного розвитку ресурсозберігаючих процесів в економічних системах. При цьому важливим чинником є державна підтримка цього виду діяльності, що знаходить своє відображення у нормативно-правовій базі, економічному регулюванні ресурсозбереження, стимулюванні розбудови інфраструктури даного ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток ринку ресурсозберігаючої продукції, як місця зустрічі її продавця та покупця, відбувається під впливом багатьох факторів як з боку попиту, так і пропозиції. До останніх належать: динаміка цін на ресурси; рівень оподаткування ресурсозберігаючої діяльності; державне регулювання ресурсозберігаючої діяльності тощо. Основними напрямками діяльності на сучасному ринку ресурсозбереження є виробництво ресурсоощадної продукції, техніки і технологій; нетрадиційні джерела енергії та ресурсопостачання; надання спеціалізованих послуг з ресурсозбереження й ін.

Ключовими сегментами ринку, які сформувалися на даний час виходячи з функцій суб'єктів, що на них діють, є ринки ресурсозберігаючих товарів, ресурсозберігаючих технологій, послуг з ресурсозбереження нематеріального характеру, фінансування ресурсозберігаючої діяльності, а також праці у сфері ресурсозбереження. Характерною рисою ринку ресурсозбереження в цілому є його багаторівневність, а саме проходження ресурсозберігаючих процесів у масштабах від світового до локального.

Досліджені особливості функціонування ринку дозволили сформулювати основні принципи його стабільного розвитку, серед яких «прозорість» ринкового середовища, договірні умови роботи учасників ринку, державна підтримка розвитку ресурсозберігаючих процесів, проведення антимонопольної політики, пріоритетність інноваційного еколого-орієнтованого ресурсозбереження тощо. Реалізація зазначених теоретичних положень та принципів на практиці з урахуванням специфіки вітчизняних ресурсозберігаючих процесів дозволить сформувати конкурентне ринкове середовище для ресурсозбереження, сприяючи зростанню ресурсоефективності економіки України.

Бібліографічний список

1. Енергозбереження – пріоритетний напрямок державної політики України / М.П. Ковалко, С.П. Денисюк; відп. ред. А.К. Шидловський. – К.: УЕЗ, 1998. – 506 с.
2. Краснощеков В.Н. Водосервисные компании как эффективный механизм привлечения финансовых ресурсов и реализации стратегии ресурсосбережения в орошаемом земледелии [Электронный ресурс] / В.Н. Краснощеков, А.П. Ковалев. – Режим доступа : [//www.msuee.ru/science/1/2005_2/2_105.doc](http://www.msuee.ru/science/1/2005_2/2_105.doc).
3. Ляпунов С.И. Энергосбережение. Роль специализированных компаний [Электронный ресурс] / С.И. Ляпунов, В.В. Фисенко // ЭСКО. – 2002. – № 10. – Режим доступа : [//http://esco-ecosys.narod.ru/2002_10/art01.htm](http://esco-ecosys.narod.ru/2002_10/art01.htm).
4. Рапцун Н. Рыночный анализ деятельности ЭСКО в Украине [Электронный ресурс] / Н. Рапцун // ЭСКО. – 2002. – № 10. – Режим доступа : [//http://esco-ecosys.narod.ru/2002_10/art04.htm](http://esco-ecosys.narod.ru/2002_10/art04.htm).
5. Сметанин В. Механизм финансирования ресурсосбережения на муниципальных предприятиях коммунального хозяйства [Электронный ресурс] / В. Сметанин. – Режим доступа [//interm.gtk.gau.hu/miau/61/szmetanyin_article_1.pdf](http://interm.gtk.gau.hu/miau/61/szmetanyin_article_1.pdf).
6. Сотник І.М. Еколого-економічні механізми управління інноваційним ресурсозбереженням у машинобудуванні : монографія / І.М. Сотник, Ю.О. Мазін. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2007. – 252 с.
7. Степаненко В. ЭСКО в Украине - практический опыт [Электронный ресурс] / В. Степаненко // ЭСКО. – 2002. – № 1. – Режим доступа : [//http://esco-ecosys.narod.ru/2002_1/art20.htm](http://esco-ecosys.narod.ru/2002_1/art20.htm).
8. Key World Energy Statistics [Electronic resource] / OECD, IEA, 2010. –Mode of access : [//www.worldenergyoutlook.org](http://www.worldenergyoutlook.org).
9. Сотник І.М. Управління ресурсозбереженням: соціо-еколого-економічні аспекти : монографія / І.М. Сотник. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 499 с.
10. Коваленко В.И. Исследование рынка экологических услуг: учеб. пособие / В.И. Коваленко, Л.М. Кузнецов. – СПб. : СПбГИЭУ, 2007. – 170 с.

Анотація

В статті висвітлено теоретичні засади формування ринку ресурсозбереження та управління його розвитком. Проаналізовано фактори впливу на попит та пропозицію на ринку ресурсозбереження. Визначено основні напрямки діяльності на сучасному ринку ресурсозбереження, його ключові сегменти та функції суб'єктів ринку. Досліджені особливості функціонування ринку та основні принципи його стабільного розвитку.

Ключові слова: ресурсозбереження, ринок, управління, розвиток, принципи, фактори, сегмент.

Аннотация

В статье освещены теоретические основы формирования рынка ресурсосбережения и управления его развитием. Проанализированы факторы влияния на спрос и предложение на рынке ресурсосбережения. Определены основные направления деятельности на современном рынке ресурсосбережения, его ключевые сегменты и функции субъектов рынка. Исследованы особенности функционирования рынка и основные принципы его стабильного развития.

Ключевые слова: ресурсосбережение, рынок, управление, развитие, принципы, факторы, сегмент.

Annotation

The article highlights the theoretical principles of market formation resource management and its development. Analyzed the factors influencing both supply and demand in the market resource. The main activities of the resource on the market, its key features and segments of market. Peculiarities of functioning of the market and its basic principles of sustainable development.

Key words: resource saving, market, management, development, principles, factors, segment.

УДК 658.7:005.3

Забуранна Л.В.,

**к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ**

ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Перехід на інноваційну модель розвитку економіки України неможливий без ефективного управління процесами формування і трансформування потоків послуг та товарно-матеріальних потоків. Основні засади такого управління вимагають конкретних механізмів, заснованих на логістичному підході до організації потокових процесів і потоків на довиробничому, внутрішньо- і поствиробничому етапах переміщення матеріальних і нематеріальних ресурсів. Метою логістичного підходу є розв'язання завдань оптимізації товарно-матеріальних потоків у супроводі з інформаційними, фінансовими та сервісними потоками. З цього можна зробити висновок, що управління, засноване на логістичному підході, є логістичним не за семантикою, а за суттю. Теорія логістичного управління повинна сформувати дієву модель стійкого розвитку суспільства і навколишнього середовища в умовах ресурсних обмежень, і запровадити її в практику господарювання.

Основні передумови входження економіки України в сферу логістичного управління мають свою специфіку, обумовлену як тимчасово діючими факторами, пов'язаними з перехідним характером української системи господарювання, так і з більш тривалими та постійно діючими факторами, зокрема такими, як розміри і географічне розташування країни; види, обсяги, якість і доступність природних ресурсів; наявність інтелектуального потенціалу і кваліфікованих трудових ресурсів; розміри, спеціалізація і розподіл по території країни виробничих комплексів і центрів; рівень інтеграції у світовий економічний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти теорії і практики логістичного управління висвітлені в багатьох працях вітчизняних вчених таких як Ларіна Р.Р., Пілюшенко В.Л., Амітан В.Н., Дороніна М.С., Крикавський Є.В., Миколайчук В.Є., Окландер М.А., Фролова Л.В. [1; 6; 7; 8; 9; 11], а також зарубіжних вчених, а саме Бауерокс Д.Дж., Клосс Д.Дж., Белоусов А.Г., Стаханов Д.В., Гаджинський А.М., Гордон М.П., Карнаухов С.Б., Сергеев В.І., Чеботаєв О.О., Чудаков А.Д., Міротін Л.Б. та інших [2; 3; 4; 5; 10; 13; 14; 15]. Однак залишаються певні прогалини у питанні визначення сутності логістичного управління та принципи і передумови його розвитку.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення економічної сутності логістичного управління та обґрунтування його основних принципів і структури в умовах сучасної української економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість науковців ототожнює концепцію логістики з логістичним управлінням. І тільки деякі з них розмежовують ці дефініції. Зокрема, в монографії «Логістизація процесів в організаційно-економічних системах» відзначається, що «поняття логістики та логістичного управління наповнюються численним змістом і проникли в різні сфери виробництва та товарообігу» [1], але не приділяється достатньої уваги концептуальним відмінностям між цими поняттями. У роботах російських учених досліджуються відмінності логістичного управління